

...เราได้รู้สึกแน่ชัดว่า ธรรมดากว่าความเจริญรุ่งเรืองของชุมชน
ย่อมอาศัยถนนทางไปมาหากันเป็นใหญ่ เป็นสำคัญ
เมื่อมีถนนคนจะได้ไปมา ได้ง่าย ได้ใกล้ ได้เร็วขึ้นเพียงใด
ก็เป็นการขยายชุมชน ให้ไพศาล ยิ่งขึ้นเพียงนั้น...

พระราชนำรัสรตอบในการเริ่มทำการรถไฟสายคราชลีมา

ขยายชุมชนให้ไพศาล ผ่านการสื่อสาร-คมนาคม

การสร้างทางรถไฟ

รถไฟพานะลมัยใหม่ อำนวยความสะดวกในการเดินทางไปยังทั่วเมืองต่างๆ ในพระราชอาณาเขต รถไฟสายแรกคือสายเมืองสมุทรปราการ และทางรถไฟฟุ่นคราชลีมา เปิดรับคนโดยสารถึงกรุงเก่า (พระนครศรีอยุธยา) ใน พ.ศ.๒๔๗๘ และถึงมณฑลคราชลีมา ใน พ.ศ.๒๔๙๗

การขุดคลอง

การขุดคลองในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เส้นทางคมนาคมทางน้ำมี ลำคัญและมีบทบาทมากกว่าถนนตึช่องยังไม่แพร่หลาย จึงพระราชดำริให้มีการขุดคลอง นอกจากเพื่อประโยชน์การสัญจรไปมาแล้วยังมีพระราชดำริ เพื่อบุกเบิกเพิ่มพื้นที่การเพาะปลูก ส่งเสริมให้ราชธานีออกไปดึงหลักแหล่งทำมาหากินด้วย

การสร้างถนนหนทาง

ใน พ.ศ.๒๔๔๙-๒๔๕๐ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตัดถนนราชดำเนินนอนไปทางทิศเหนือ บรรจบที่บววนส่วนดุลิต เป็นถนนขนาดใหญ่ สองข้างทางปูด้วยหิน มีทางเดินลาดชีเมนต์ และปูด้วยหินร่องร่องร่องร่อง ต่อมาให้สร้างถนนราชดำเนินกลางและราชดำเนินใน เชื่อมต่อไปยังพระบรมมหาราชวัง และเสริจในปี พ.ศ.๒๔๕๗

การก่อสร้างสะพาน

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ซ่อมแซมสะพานเก่าแก่ที่ชำรุดให้ใช้การได้ สร้างสะพานใหม่ ที่แข็งแรงทนทานและสวยงามในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาของทุกๆ ปี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างสะพานชุดเดิมตามลำดับจำนวนพระชนมพรรษาตั้งแต่สะพานเฉลิม ๔๙-สะพานเฉลิม ๑๙

รถราง

รถรางถือเป็นพาหนะมวลชน เป็นวิธีการคมนาคมที่รวดเร็วและขนส่งผู้โดยสารได้รวดเร็วมาก ๆ รัชบาลกำหนดให้ออกชนเป็นผู้ดำเนินการ โดยมีการเปิดการเดินรถครั้งแรกโดยใช้ม้าเที่ยม ในปี พ.ศ.๒๔๓๐ ภายนอกในปี พ.ศ.๒๔๓๗ จึงเปลี่ยนมาใช้รถรางไฟฟ้าแทน

การพัฒนาระบบสื่อสารในสมัยรัชกาลที่ ๕ นั้น เกิดขึ้นเนื่องจากความจำเป็นในการรักษาเสถียรภาพและบูรณาภาพของประเทศไทย ซึ่งเป็นผลต่อเนื่องจากการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจ ทั้งเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และพาณิชยกรรม ควบคู่ไปกับการมีเอกสารทางการปกครอง และสังคม ระหว่างเมืองหลวงกับชนบท ที่อยู่ห่างไกล

โทรเลข

เดิมที่การสื่อสารนั้นใช้ระบบปากต่อปาก หรือใช้งานคนในการส่งจดหมาย ซึ่งอาจจะมีการตกหล่นทางเนื้อหาใจความ พระองค์จึงมีพระราชดำริให้ทำการทดลองการใช้โทรเลขขึ้น ต่อมากระทรวงกลาโหมได้รับงานนี้มาดำเนินการวางแผนถ่ายตัวตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๐๘ ใช้ระยะเวลากว่า ๖ ปี จึงสามารถเปิดให้บริการสายแรกระหว่างกรุงเทพฯ ถึงสมุทรปราการ

กรมไปรษณีย์

พระองค์ได้ทรงเห็นความสำคัญของการไปรษณีย์เป็นอย่างมาก จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกรมไปรษณีย์ขึ้นเมื่อ พ.ศ.๒๔๒๙ มีสำนักงานใหญ่อยู่ที่ไปรษณีย์การ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ใกล้ปากคลองโอล่อง อ่าง ซึ่งทำให้การติดต่อสื่อสารเข้าถึงทุกชนชั้นอย่างทั่วถึงมากยิ่งขึ้น

การโทรศัพท์

กระทรวงกลาโหมได้นำวิทยาการสมัยใหม่ที่เรียกว่าโทรศัพท์ มาทดลองใช้ในสยาม โดยใช้เวลากว่า ๓ ปี ในการดำเนินการติดตั้งจนแล้วเสร็จในปี พ.ศ.๒๔๒๙ เชื่อมระหว่างกรุงเทพฯ ถึงเมืองสมุทรปราการ

นิทรรศการ สยามเมื่อครั้งแผ่นดินพระพุทธเจ้าหลวง

๕๓-๐๙ / No. ๐๕